

SORIN-CRISTIAN AILINCĂI, *Începuturile
epocii fierului în Dobrogea. Cercetările arheologice
de la Revărsarea, Isaccea, județul Tulcea,*
Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 2013, 242 p. + 41
figuri incluse în text + 74 planșe.

Volumul de față, pe care îl supunem atenției cititorilor, este dedicat memoriei unuia dintre cei mai importanți arheologi români ai ultimei jumătăți de veac, Profesorul Gavrilă Simion, cititor al uneia dintre cele mai impunătoare instituții muzeale și de cercetare din țara noastră, un nume care s-a așezat în *Panteonul* arheologilor români trecuți „dincolo”, de unde simțim că veghează cu blândețe asupra destinului celor pe care i-a format de-a lungul deceniilor. Garanția calității editoriale a acestui volum este dată de prezența, pe copertă, ca editor, a prestigioasei edituri *Istros* a *Muzeului Brăilei*, acolo unde de ani buni, d-l dr. Ionel Căndea păstrează numeroase și valoroase apariții editoriale. În același timp, cartea d-lui Sorin-Cristian Ailincăi reprezintă apariția cu numărul opt din cadrul colecției *Biblioteca Istro-Pontica*, seria *Arheologie*, sub egida *Institutului de Cercetări Eco-Muzeale* și a *Consiliului Județean Tulcea*, ordonatorul principal de credite al instituției. Meritoriu este faptul că volumul a apărut și datorită implicării financiare a *Direcției Județene de Cultură Tulcea* (a se vedea, de pildă, mormintele tumulare din județul Tulcea)²², ceea ce denotă grija aparte față de patrimoniul arheologic imobil și mobil al unității administrative de care răspunde.

Domnul Sorin-Cristian Ailincăi este doctor în științe al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, activitatea doctorală fiindu-i îndrumată de reputatul prof. univ. dr. Attila László, unul dintre cei mai avizați cunosători ai epocii bronzului și fierului din centrul și estul Europei. Preocupările domnului Ailincăi sunt cunoscute în mediul academic de multă vreme – remarcându-se

²² F. Topolenu, G. Jugănar, C. Micu, S. Ailincăi, F. Mihail, A. Stănică, I. Costea, *Inventarierea siturilor arheologice din județul Tulcea. Studiu de caz: mormintele tumulare. I*, Ed. Ex

Ponto, Constanța-Tulcea, 2008.

printr-o vizibilitate publicistică deosebită – atât cele vizând la modul general preistoria de la Dunărea de Jos, cât și cele specifice, reprezentând pasiunea sa intimă, anume începuturile epocii fierului. Teza sa de doctorat, apreciată de specialiști, s-a intitulat *Începuturile epocii fierului în Dobrogea*, fiind susținută public în anul 2009 la universitatea ieșeană.

Lucrarea se deschide cu un *Cuvânt înainte* (p. 7-8), semnat de autor, care indică și sintetizează preocupările sale în ceea ce privește studierea materialelor arheologice provenite din siturile „hallstattiene timpurii” aflate între Dunăre și Marea Neagră, care au constituit, de altfel, subiectul tezei de doctorat. Din respectiva lucrare, care reprezintă o sinteză de anvergură, pe care am avut și noi prilejul să o parcurgem, autorul a ales să publice și să valorifice anumite porțiuni, aceasta și din cauza drepturilor de autor care privesc anumite situri arheologice. Astfel, un prim pas l-a reprezentat publicarea monografiei așezării de la Jijila-Cetățuie²³, urmând ca în viitorul apropiat sau mai îndepărtat să vadă lumina tiparului rezultatele săpăturilor metodice întreprinse la Niculițel-Cornet, Beidaud, Garvăn-Mlăjițul Florilor, Enisala-Palanca, Babadag-Cetățuie. În acest context, autorul precizează că lotul de materiale arheologice analizate aici i-a fost încredințat de însuși autorul săpăturilor de la Revărsarea-Dealul Tichilești, Gavrilă Simion. Aceste cercetări au fost valorificate inițial de S.-C. Ailincăi într-un studiu din anul 2010²⁴, însă doar o secvență redusă din totalul materialelor; așa cum arată autorul prezentului volum, o șansă deosebită a făcut ca întregul lot arheologic să-i intre recent în posesie, fapt care l-a determinat să urmeze calea publicării exhaustive a respectivelor cercetări. D-l Ailincăi adaugă faptul că descoperirile de la *Cotul Tichilești*, care se caracterizează printr-o succesiune cronologică inedită, au fost și ele discutate în prezentul volum, întrucât îmbogățesc imaginea de ansamblu asupra debutului, evoluției și formelor de manifestare ale epocii fierului de la Dunărea de Jos, în acest context fiind aduse în discuție și problemele referitoare la sfârșitul civilizației Babadag și interacțiunile acesteia cu fenomenul Basarabi și grupul Stoicani. În finalul acestui cuvânt introductiv sunt incluse mulțumirile autorului față de cercetătorii care l-au sprijinit pe parcursul realizării acestui demers științific și i-au facilitat accesul la resursele informaționale (materiale arheologice, bibliografie, parte grafică și topografică), respectiv: d-lui Victor H. Baumann (pentru *Cotul Tichilești*), d-lor Gabriel Jugănar, Florin Topoleanu și Kris Lockyear (date generale despre siturile de epoca fierului din regiunea

studiată, acces la materiale inedite), d-lor Mihai Florea și Aurel Stănică (documentație cartografică). Nu sunt uitați nici colegii alături de care autorul a participat la sondaje arheologice și campanii de cercetări de suprafață: Florian Mihail și Cristian Micu, în încheiere fiind adus și un omagiu „părintelui arheologiei tulcene”, prof. dr. Gavrilă Simion, memoriei căruia îi este consacrată lucrarea aici discutată.

În mod firesc, logic, pentru acomodarea cu caracteristicile regiunii geografice în care se „ascunde” subiectul de studiu al cărții, anume Dobrogea de nord-vest, precum și pentru înțelegerea la un nivel superior a habitatului uman și a interacțiunii om-mediului la nivelul debutului epocii fierului, autorul a creionat un capitol distinct, intitulat *Cadrul geografic* (p. 9-16). Acesta este structurat în două subcapitole: 1. *Date generale despre geografia Dobrogei de nord-vest* (p. 9-13) și 2. *Zona Tichilești* (p. 14-16). Cele două situri arheologice prezentate și discutate în carte (*Dealul Tichilești* și *Cotul Tichilești*) sunt amplasate la vest de localitatea Revărsarea, pe două promontorii, care oferă o vizibilitate bună asupra împrejurimilor. Poziționarea obiectivelor în inima unei zone prielnice, care din cele mai vechi timpuri a oferit condiții prielnice vieții (Dunărea, bălțile adiacente, vadurile, căile de comunicație), plină de vestigii arheologice datând din diverse epoci istorice, reprezintă o consecință a raporturilor om-mediului, a favorabilității mediului natural, antropizat de-a lungul pre- și protoistoriei, în cadrul unei constante relații om-mediului, care poate fi privită și prin prisma unui *determinism natural vs. determinism antropoc.*

Cel de al doilea capitol, *Situri din perioada timpurie și mijlocie a epocii fierului în nord-vestul Dobrogei* (p. 17-47), are drept conținut descrierea unui număr de 20 de situri arheologice – analiza este precedată de un *sintetic Istoric al cercetărilor* (p. 17-19): Garvăn-Mlăjițul Florilor; Garvăn-Balta Lățimea; Isaccea; Isaccea-Noviodunum; Isaccea-cariera Flam; Isaccea-Suhat 1; Isaccea-Suhat 2; Jijila-Cetățuie; Luncavița-Valea Joitei; Luncavița-Tell; Luncavița; Niculițel-Cornet; Niculițel-Mănăstirea Saon; Rachelu-Cimitir; Revărsarea-Cotul Tichilești; Revărsarea-Dealul Tichilești; Somova; Telița-Amza; Tulcea-Dealul Taberei; Văcăreni. În ceea ce privește această inventariere, autorul și-a propus să prezinte, descrie și să detalieze, acolo unde era nevoie, principalele caracteristici ale cercetărilor și ale materialelor descoperite.

Reținem faptul că cercetările din zona în discuție au luat amploare după momentul 1962, când au debutat

²³ V. Sirbu, S.-C. Ailincăi, G. Simion, *Jijila – „Cetățuie”, jud. Tulcea: o așezare fortificată a culturii Babadag în nord-vestul Dobrogei*, Ed. Istros, Brăila, 2008.

²⁴ S.-C. Ailincăi, *Noi considerații referitoare la cercetările arheologice efectuate în așezarea culturii Babadag de la*

Revărsarea – „Dealul Tichilești”, jud. Tulcea, în *Peuce*, S.N., 8, 2010, p. 37-78.

săpăturile metodice de la Babadag. Rezultatele, deosebit de interesante, au fost corelate cu primele vestigii de tip Babadag, descoperite anterior (excentric Dobrogei), de regretatul academician Mircea Petrescu-Dimbovița, la Stoicani-Cetățuie (1946, 1948-1949) sau cele identificate la Garvăn-Mlăjitul Florilor, în 1943, de colectivul șantierului arheologic de la Dinogetia, condus de Gh. Ștefan, așezare în care, în 1957, a fost efectuat un sondaj. Tot în acest context, menționăm că, din punct de vedere cronologic, cercetările au fost continuate de săpăturile de la Tulcea-Dealul Taberei, Niculițel-Cornet și Telița-Amza. Deosebit de relevante sunt și săpăturile de la Revărsarea-Cotul Tichilești și Dealul Tichilești și Garvăn-Mlăjitul Florilor, desfășurate începând cu 1990. Cercetările de la Jijila-Cetățuie (2001, 2003-2005) s-au bucurat de publicarea unei monografii arheologice în anul 2008 (V. Sirbu, S.-C. Ailincăi, G. Simion – *vezi nota infrapașinală 2*). Tot aici, autorul punctează importanța cercetărilor de suprafață, alături de diversele sondaje, care au jucat un rol major în studierea și înțelegerea unor obiective datând de la începutul epocii fierului. În cadrul acestui capitol remarcăm grija d-lui Ailincăi pentru inserarea unor fotografii de calitate, a unor detalii obținute prin intermediul aplicației *Google Earth* – toate acestea fiind ilustrate color, a unor planuri de săpătură, planuri topografice și, nu în ultimul rând, a unei serii importante de desene, care ne relevă trăsăturile ceramicii.

Capitolul al treilea, cel mai consistent în economia lucrării, intitulat *Așezarea din perioada timpurie epocii fierului de la Revărsarea – „Dealul Tichilești”* (48-102), se constituie într-o monografie atent întocmită și care surprinde, *in extenso*, particularitățile desprinse din analiza tuturor categoriilor de materiale arheologice: ceramică, piatră, inventar osteologic. Astfel, săpăturile din acest punct, prilejuate de instalarea unei conducte de gaz în 1990, au impus săpături arheologice de salvare, conduse, la acea vreme, de arheologul Gavrilă Simion.

Din parcurgerea acestor pagini detaliate reținem câteva aspecte: au fost practicate trei secțiuni, în care s-au evidențiat mai multe amenajări de locuire, atribuite civilizației Babadag, stratigrafia fiind unitară. În cei 670 mp cercetați, s-au observat 28 de amenajări de habitat, din care 18 reprezintă gropi ovale sau circulare, de diferite dimensiuni, cu pereții verticali sau oblici. Restul amenajărilor (10), constituie locuințe, majoritatea adâncite în pământ, până la maxim 0,60 m, doar două putând fi considerate locuințe de suprafață (la fig. 30 există o reconstituire grafică a unei locuințe-bordei). Foarte interesante sunt considerațiile privind existența materialelor osteologice umane în cadrul așezării (în gr. 2/SIII, împreună cu o fibulă de fier cu șapte nodozități pe arc, a fost descoperită o mandibulă umană, aparținând, se pare, unei persoane de sex feminin, de

vârstă înaintată), dovezi ale unor practici rituale interesante. De altfel, pag. 57-59 sunt consacrate acestei problematice, fiind expuse factologic și teoretic toate trăsăturile acestor practici rituale / comportament funerare, obișnuite în mediul Babadag (se pare că în general au existat cel puțin două stadii de descompunere, unul preliminar, altul final, unele părți ale cadavrelor „beneficiind” de un „tratament funerar” diferit de alte părți anatomice (expunere îndelungată, amestecul osemintelor provenind de la mai mulți indivizi etc.).

În cadrul acestui capitol, subcapitolul *Descrierea și analiza materialului arheologic din prima epocă a fierului* (p. 59-93), urmărește dezvoltarea următoarelor aspecte: ceramica, uneltele de lut, obiectele de piatră, fibulele de fier. Dintre acestea, modelul de analiză propus de d-l S.-C. Ailincăi în cadrul ceramicii de la Dealul Tichilești (695 vase), reprezintă un mare câștig pentru înțelegerea tipologiei formelor ceramice, chiar dacă pare puțin cam riguros întocmit, complicat. Această modelare, extinsă la ansamblul produselor ceramice ale civilizației Babadag, ar putea oferi anumite concluzii, extrem de interesante, mai ales dacă vor fi asociate cu interpretări de ceramografie. Legat de analiza ceramicii Babadag, este important să menționăm aici contribuția cu valoare de referință a autorului, care, într-un studiu publicat recent, în revista *Peuce*, IX, 2011 (p. 55-178), a detaliat aspectele metodologice și rezultatele tipologice obținute în urma studierii unor loturi complexe ceramice de tip Babadag din Dobrogea. Cu acel prilej au fost identificate, repertoriare și definite 10 mari categorii ceramice, împărțite în 33 de subcategorii și 110 tipuri, în baza înregistrării grafice a unui număr de 5132 de recipiente ceramice, plus accesoriile aferente. Toate aceste date anterior elaborate stau și la baza analizei ceramicii din cartea de față.

Din ansamblul analizei nu puteau lipsi datele interdisciplinare. Astfel, un subcapitol distinct îl constituie *Analiza resturilor arheozoologice* (p. 92-97), semnat de cercetătorii ieșeni Sergiu Haimovici și George Bodi. Studiul celor 66 de fragmente care au putut fi determinate: pești (ex. ciprinide), țestoasa de uscat, păsări (stârc), mamifere domestice (majoritare ca pondere în cadrul lotului – taurinele, porcinele, ovicaprinele, calul, câinele) și sălbatică (cerbul, mistrețul). Ca pondere în cadrul lotului taurinele predomină, fiind urmate de ovicaprine și porcine, interesantă fiind și prezența resturilor de cal (indivizi maturi), a cărui prezență este apreciată – de semnatarul studiului – ca fiind explicabilă nu doar prin utilitatea gospodărească, ci și prin posibilitatea consumului domestic, fiind așadar utilizat în alimentația cotidiană a comunității.

Subcapitolul *Cronologie* (p. 97-102) constituie o utilă și reușită privire sintetică asupra aspectelor generale ale

cronologiei civilizației Babadag, definită cu decenii în urmă de arheologul Sebastian Morintz. Sunt trecute în revistă, în baza referințelor bibliografice convenite, cele trei etape decelate anterior în conținutul acestei civilizații, cu punctarea corelărilor orizontale și verticale (ex. faza I Babadag – Troia VII_{b2}), cu o durată de viață destul de îndelungată, de aproximativ cinci secole, între sec. XI-VIII a.Chr. D-I Ailincăi a analizat minuțios situația de la Dealul Tichilești și a ajuns la concluzia că aserțiunile regretatului Gavrilă Simion nu mai pot fi susținute (în opinia lui așezarea se extindea pe un palier cronologic foarte larg, de la sfârșitul epocii bronzului până în ultima fază Babadag). S.-C. Ailincăi observă predominanța decorului imprimat, precum și existența unui singur caz de suprapunere stratigrafică, elementele acestea conducând către concluzia că așezarea a fost locuită doar într-o singură etapă, anume în faza a II-a, conform împărțirii lui Sebastian Morintz, sincronă cu: Pșeničevo, Insula Banului, Cozia, Saharna-Solonceni, între secolele X-VIII a.Chr., eventual începutul sec. VII. Capitolul IV se intitulează Descoperirile din perioada mijlocie a epocii fierului de la Cotul Tichilești (p. 103-116) și este structurat în trei subcapitole: Introducere (p. 103-104), Vestigiile din prima epocă a fierului (p. 104-112) și Despre cronologia descoperirilor din prima epocă a fierului (p. 112-116). Aici, autorul se referă la săpăturile de salvare ale d-lui dr. Victor H. Baumann, ce au avut loc în anul 1990, fiind ocazionate de instalarea unei conducte de gaz metan, săpături ce au fost amintite și în monografia sa referitoare la așezările rurale antice din zona Gurilor Dunării²⁵. În respectiva lucrare se preciza că la Cotul Tichilești există o locuire îndelungată, de la sfârșitul Hallstattului mijlociu (Ha C), până în epoca medievală timpurie, neîntreruptă din sec. VI a.Chr. până în sec. II p.Chr. De aici și interesul d-lui Ailincăi pentru detalierea descoperirilor aparținând epocii fierului, în contextul mai larg al fenomenului din zona Dunării de Jos, cu particularități incredibile ce trebuie exploatate și așezate într-o formă coerentă și vor trebui valorificate în viitorul tratat de istorie națională. De reținut pentru acest sit este atât secvența de locuire îndelungată, cât și prezența unei necropole datând din prima epocă a fierului, autorul prezentând pe larg cele șase morminte de inhumație. În ultimul subcapitol sunt arătate și discutate secvențele de locuire de la Cotul Tichilești: două în viziunea d-lui Ailincăi (spre deosebire de V. H. Baumann, care observa trei), prima etapă fiind definită de materialele ceramice de tip Basarabi, în asociere cu ceramica post-Babadag, a doua etapă fiind marcată de existența unor elemente corintiene, de Chios și Lesbos, databile în sec. VI a.Chr. Referitor la mormintele de inhumație, se apreciază, în baza invocării unor minuțioase analogii, că acestea sunt sincrone cu descoperirile de tip Basarabi

din așezarea de la Cotul Tichilești (ex. locuința nr. 1). Capitolul V: *În loc de concluzii. Cultura Babadag, fenomenul Basarabi și necropolele de tip Stoicani* (p. 117-127), ne înfățișează viziunea autorului asupra începutului epocii fierului din Dobrogea de nord. Astfel, este observată preferința pentru așezări consistente, dispuse pe terasele înalte ale Dunării, în timp ce o dată cu depărtarea de fluviu siturile scad numeric și se răsfră de-a lungul cursurilor de apă din zona deluroasă. Dintre acestea se detașează fortificația de la Jijila și așezări de mari dimensiuni: Luncavița-Valea Joiței, Telița-Amza și Văcăreni. Concluzionând, situl de pe Dealul Tichilești a fost populat între sec. X-IX a.Chr. și probabil aparținea unei rețele de așezări, care a utilizat din plin „oferta naturii”, sub aspectul economiei de întreținere. Referindu-se la un prim orizont de așezări ce poate fi atribuit, în linii generale, civilizației Babadag, d-I Ailincăi încadrează așezarea de la Revărsarea-Dealul Tichilești în seria: Garvăn-Mlăjitul Florilor, Balta Lățimea, Isaccea-Suhat 1, Jijila-Cetățuie, Luncavița-Valea Joiței, Rachelu-Cimitir, Telița-Amza, Somova, Văcăreni ș.a. Cel de-al doilea orizont de locuire, datat în epoca fierului, este cel reprezentat de siturile în care apare ceramica de tip Basarabi, probabil contemporane cu necropolele de tip Stoicani. Sunt invocate aici: așezarea de la Cotul Tichilești și cea de la Isaccea-Suhat 2. Opinia este că cele mai vechi vestigii cercetate la Cotul Tichilești aparțin „unui orizont cultural ulterior culturii Babadag din punctul Dealul Tichilești, dar contemporan cu fenomenul Basarabi și cu necropola de la Stoicani și anterior perioadei târzii a primei epoci a fierului” (p. 120).

Discuția critică privește și o serie de presupuse descoperiri Basarabi din unele așezări, inclusiv din stațiunea eponimă de la Babadag, autorul mergând pe firul descoperirilor anterioare și afirmând că acest aspect al cercetării trebuie atent studiat, deoarece descoperirile invocate de unii cercetători nu se mai susțin în prezent. Astfel, de pildă, decorul în forma literei „S” apare și în domeniul ceramicii Babadag, nefiind o exclusivitate Basarabi; alte situații sunt cele în care ceramica Basarabi apare fără un context arheologic limpede precizat (p. 120-121). Aceste detalii fine îl determină pe d-I S.-C. Ailincăi să sugereze că în momentul de față „nu există o asociere într-un context arheologic clar a ceramicii decorate în stil Basarabi cu cea de tip Babadag, cele două manifestări par a fi succesive în sudul Moldovei și nord-vestul Dobrogei, zonă în care apar și necropole de tip Stoicani” (p. 121-122). Astfel, se pare că, atunci când fenomenul Basarabi se ivește la Dunărea de Jos, „cel puțin în sudul Moldovei și estul Munteniei nu mai existau locuiri de tip Babadag, fapt demonstrat și de lipsa ceramicii Basarabi în așezările Babadag de pe Valea

²⁵ V.H. Baumann, *Așezări rurale antice în zona Gurilor Dunării. Contribuții arheologice la cunoașterea habitatului natural*

(sec. I-IV p. Chr.), Tulcea, 1995.

Ialomiței” (p. 122). Mai mult, autorul nu crede că se mai poate susține împărțirea „clasică” a culturii Babadag în trei mari etape/faze, așa cum le înțelegea Sebastian Morintz cu decenii în urmă, întrucât „cele trei tehnici de ornamentare (incizie, imprimare, canelură) sunt legate mai mult de decorarea unor anumite tipuri de vase și nu reprezintă un indiciu cronologic, de altfel ele apar asociate în complexe închise și niveluri arheologice” (p. 123). Așadar, ceea ce se înțelege prin noțiunea Babadag poate fi încadrat *in integrum* în orizontul cultural cu ceramică imprimată, adică în faza II Morintz, pe un culoar cronologic contemporan: Pșeničevo, Insula Banului, Cozia, Saharna-Solonceni. Aserțiunea finală este că cele șase niveluri de locuire cunoscute la Babadag nu susțin categorisirea regretatului Sebastian Morintz, ci, mai curând, confirmă „scăderea considerabilă a frecvenței decorării recipientelor, tipurile de vase și de decor fiind în linii mari aceleași” (p. 123). Revenind la o problemă ce a frământat pe arheologi, d-l Ailincăi opinează că, precum în majoritatea culturilor cu ceramica imprimată, sfârșitul acestora este determinat de apariția fenomenului Basarabi (p. 124). El susține că „fenomenul Basarabi, asociat cu necropolele de tip Stoicani *a determinat* sfârșitul culturii Babadag cel puțin în estul Munteniei, sudul Moldovei și nord-vestul Dobrogei, unde locuirii cu ceramică în stil Basarabi urmează pe cele Babadag” (p. 125), probabil undeva la mijlocul sec. VIII a.Chr. Interesante sunt ideile avansate la sfârșitul subcapitolului: „apariția fenomenului Basarabi marchează sfârșitul orizontului cu ceramică canelată din Muntenia” (p. 126) și că existența culturii Babadag s-ar fi putut prelungi în Muntenia și sudul Moldovei, fiind plauzibilă și prelungirea grupului Cozia în prima jumătate a sec. VIII a.Chr.; de asemenea, e posibil ca în Dobrogea, civilizația Babadag să fi supraviețuit o vreme, cel mai târziu până în prima jumătate a secolului VII a.Chr., așadar înainte de apariția primelor locuiri grecești, care se datează în a doua jumătate a sec. VII a.Chr. (p. 126-127).

Volumul se continuă cu un detaliat rezumat în limba engleză (p. 128-151), care păstrează structura capitolelor cărții. Urmează *Abrevieri* (p. 152-153), *Bibliografie* (p. 154-164), care însumează 144 de titluri; faptul că dintre acestea, la 17, autorul volumului este autor sau coautor, denotă seriozitatea și preocuparea constantă pentru problematicile primei vârste a fierului din regiunea studiată. Lucrarea se încheie cu un număr de 74 de planșe, reprezentând ilustrație de o calitate deosebită, alb-negru, dar perfect lizibilă (p. 165-238).

Parcurgând acest volum interesant, este important să arătăm, printre altele, că autorul a reușit să se desprindă de nivelul cercetărilor mai vechi, cu multă eleganță, *sine ira et studio*, respectând, completând și înțelegând perfect etapele de cercetare anterioare, decelând și propunând noi modele de analiză. Recuperarea loturilor de materiale provenind din săpăturile mai

vechi, surprinderea unor noi aspecte și detalii în ce privește civilizația Babadag, excursul științific organizat, simetric, bine ancorat în literatura de specialitate a problemelor expuse, fac din lucrarea domnului S.-C. Ailincăi o lectură de interes pentru cercetătorii preocupați de începuturile epocii fierului la Dunărea de Jos, dar, în același timp, și pentru studenții preocupați de arheologia protoistorică. Din punctul nostru de vedere, considerăm, așa cum ne-am exprimat și cu alte prilejuri, că recuperarea informațiilor provenite din săpăturile mai vechi, ale căror autori nu au mai apucat să le prelucreze și să le publice, constituie un act reparatoriu, nobil, ce onorează atât arheologii care își dedică timpul și afecțiunea cercetării respective, cât și instituțiile care adăpostesc, conservă și trebuie să valorifice patrimoniul arheologic. Cunoaștem nenumărate situații (inclusiv la *Muzeul Bucovinei* din Suceava), când analiza unor săpături mai vechi a furnizat surprize de proporții, finalizate prin publicarea unor frumoase monografii arheologice sau cataloage de colecție. Totodată, așteptăm cu mult interes dezvoltarea, în anii următori, a unor temeinice cercetări interdisciplinare privind civilizația Babadag, mai ales ceramografice și litice; acestea pot furniza date extraordinar de interesante, privind aria sursă a argilei, calitatea pastei și modalitățile de manufacturare (există diferențieri tehnologice corelate cu fazele cronologice?), circulația în cadrul arealului de manifestare, precum și a sursei de materii prime (locale sau alogene) din care a fost fabricat utajul litic. Noile opinii ale d-lui S.-C. Ailincăi, privitoare la structura civilizației Babadag, la sfârșitul acesteia, la sincronismele culturale des invocate și desfășurate în cadrul analizei complexe cronologice reprezintă punctele forte ale acestei lucrări

În încheierea acestei prezentări, apreciem efortul deosebit depus de autor, și, mai ales, modalitatea prin care a reușit (și nu este chiar ușor), ca, într-o lucrare de strictă specialitate, să închege un discurs elegant, cu finalitate istorică, stărnind în același timp interesul pentru o perioadă istorică atât de importantă pentru istoria națională: aceea în care se prefigurează construcțiile genetice, care au condus la definirea populației daco-getice din Dobrogea.

Bogdan Petru Niculică